

# הלכות שבת פרק ג

## פרק ג

### התחלות מלאכה מערב שבת

#### דברים המותרים

א.

מותר להתחיל במלאכה מערב שבת אף על פי שהיא נגמרת מאיליה בשבת, שלא נאסר עלינו אלא לעשות מלאכה בעצמו של יום, אבל שתיעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר. ומותר לנו ליהנות במה שנעשה בשבת מאיליו:

ב.

כיצד? פותקים מים לגינה בערב שבת עם חשיכה, והיא מתמלאת והולכת כל היום כולו.

ומניחין מוגמר תחת הכלים, והן מתגמרין והולכין כל השבת כולה. ומניחין קילור על גב העין ואספלנית על גבי המכה, ומתרפאין והולכין כל השבת כולה.

ושורין דיו וסממנין עם חשיכה, והן נשרין והולכין כל השבת כולה. ונותנין צמר ליורה ואונין של פשתן לתנור, והן משתנין והולכין כל השבת כולה.

ופורשין מצודות לחיה ולעופות ולדגים עם חשיכה, והן ניצודין כל השבת כולה.

וטוענין בקורת בית הבד ובעיגולי הגת עם חשיכה, והמשקין זבין והולכין כל השבת כולה.

ומדליקין את הנר או את המדורה מבערב, והיא דולקת והולכת כל השבת כולה:

ג.

מניחין קדירה על גבי האש, או בשר בתנור או על גבי הגחלים, והן מתבשלין והולכין כל השבת, ואוכלין אותן בשבת.

## איסור שמא יחתה

ויש בדבר זה דרכים שהן אסורין גזירה שמא יחתה בגחלים בשבת:

איסור השהייה

ד.

כיצד? תבשיל שלא בשל כל צרכו, וחמין שלא הוחמו כל צרכן, או תבשיל שבשל כל צרכו וכל זמן שמצטמק הוא יפה לו - אין משהין אותו על גבי האש בשבת אף על פי שהונח מבעוד יום, גזירה שמא יחתה בגחלים כדי להשלים בישולו או כדי לצמקו.

לפיכך

אם גרף האש, או שכיסה אש הכירה באפר או בנעורת הפשתן הדקה,

או שעממו הגחלים, שהרי הן כמכוסות באפר,

או שהסיקוה בקש או בגבבה או בגללי בהמה דקה, שהרי אין שם

גחלים בוערות -

הרי זה מותר לשהות עליה, שהרי הסיח דעתו מזה התבשיל, ואין גוזרין שמא יחתה באש:

ה.

במה דברים אמורים, בכירה, שהבלה מועט.

אבל בתנור, אף על פי שגרף האש, או חיפה באפר, או שהסיקוהו בקש או בגבבה - אין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו, או שבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו. הואיל והבלו חם ביותר, אינו מסיח דעתו, וחוששין שמא יחתה בזו האש המעוטה, אף על פי שהיא אש קש וגבבה או מכוסה:

י.

ולמה אסרו לשהות בתנור אף על פי שהוא גרוף? מפני שהגורף אינו גורף אלא רוב האש ועצמה, ואי אפשר לגרוף כל האש עד שלא תישאר ניצוצת אחת, ומפני שהבלו חם חוששין שמא יחתה כדי לבער הניצוצות הנשארות:

יא.

הכופח הבלו רב מהבל הכירה ומועט מהבל התנור.

לפיכך

אם הסיקוהו בגפת ובעצים - הרי הוא כתנור, ואין משהין בתוכו ולא על גביו ולא סומכין לו תבשיל שלא בשל כל צרכו או מצטמק ויפה לו, אף על פי שגרף או כיסה באפר.

ואם הסיקוהו בקש או בגבבה - הרי זה ככירה שהסיקוהו בקש ובגבבה, ומשהין עליו.

ומותר לסמוך לכירה מבערב, ואף על פי שאינה גרופה.

ואי זו היא כירה ואי זו היא כופח? כירה מקום שפיתת שתי קדרות, וכופח מקום שפיתת קדירה אחת:

ח.

תבשיל חי שלא בשל כלל, או שבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו, מותר לשהותו על גבי האש, בין בכירה וכופח בין בתנור.  
וכן, תבשיל שבשל ולא בשל כל צרכו, או שבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו, אם השליך לתוכו אבר חי סמוך לבין השמשות - נעשה הכל כתבשיל חי, ומותר לשהותו על האש אף על פי שלא גרף ולא כיסה, מפני שכבר הסיח דעתו ממנו, ואינו בא לחתות בגחלים:

ט.

עבר ושיהה

כל תבשיל שאסור לשהותו,

אם עבר ושיהה אותו - אסור לאכלו עד מוצאי שבת, וימתין בכדי שייעשו.

ואם שכחו -

אם תבשיל שלא בשל כל צרכו הוא - אסור עד מוצאי שבת,

ואם תבשיל שבשל כל צרכו הוא ומצטמק ויפה לו - מותר לאכלו בשבת:

חזרה

י.

כל שמותר לשהותו על גבי האש, כשנוטלין אותו בשבת אסור להחזירו למקומו.

ואין מחזירין לעולם אלא על גבי כירה גרופה או מכוסה, או בכירה וכופח שהוסקו בקש ובגבבה.

وهוא שלא הניח הקדירה על גבי קרקע, אבל משהניחה אין מחזירין אותה, ואפילו על גבי גרופה או מכוסה.

ואין מחזירין לתנור ולא לכופח שהוסקו בגפת או בעצים אף על פי שגרף או כיסה, מפני שהבלן חם ביותר.

וכל שאין מחזירין עליו, אין סומכין לו בשבת:

מגיס

יא.

אסור להכניס מגריפה לקדירה בשבת והיא על האש, ואפילו להוציא ממנה דבר בשבת, מפני שמגיס בה, וזה מצרכי הבישול הוא, ונמצא כמבשל בשבת.

החזרה מכירה לכירה

ומותר להחזיר מכירה לכירה, אפילו מכירה שהבלה מועט לכירה שהבלה מרובה,

אבל לא מכירה לטמינה, ולא מטמינה לכירה:

יוצא מכלל דין דבר חי

יב.

לא ימלא אדם קדירה עססיות ותורמוסין, או חבית של מים, ויתן לתוך התנור ערב שבת עם חשיכה וישהה אותן, שאלו וכל כיוצא בהן אף על פי שלא בשלו כל עיקר כתבשיל שלא בשל כל צרכו הן, מפני שאינן צריכין בישול הרבה, ודעתו עליהן לאכלן לאלתר, ולפיכך אסור לשהותן בתנור.

ואם עבר ושיהיה - אסורין עד מוצאי שבת, וימתין בכדי שייעשו:

היתרים נוספים בשהיה – דברים שחיתוי יזיק

יג.

תנור שנתן לתוכו בשר מבעוד יום ושיהיה אותו בשבת,

אם בשר גדי הוא וכיוצא בו - מותר, שאם יחתה בגחלים יתחרך הבשר,

שאינו צריך אלא חמימות האש בלבד.

ואם בשר עז או שור הוא - אסור, שמא יחתה בגחלים לבשלו.

טח בטיט

ואם טח פי התנור בטיט - מותר, שאם בא לפתוח התנור ולחתות, תיכנס

הרוח ויתקשה הבשר וייפסד, ויצטנן התנור:

יד.

וכן, כל דבר שהרוח מפסדת אותו - אין גוזרין עליו שמא יגלהו ויחתה.

ומפני זה נותנין אונין של פשתן לתוך התנור עם חשיכה, שאם יגלהו

וייפסד:

טו.

נתן גדי שלם לתוך התנור - הרי זה כבשר העז או בשר השור, ואסור

לשהותו שמא יחתה בגחלים, אלא אם כן טח התנור.

ומותר לשלשל כבש הפסח לתנור עם חשיכה ואף על פי שאינו טח, מפני

שבני חבורה זריזין הן:

טז.

אין צולין בשר, בצל וביצה על גבי האש אלא כדי שיצולו מבעוד יום ויהיו

ראויין לאכילה.

ואם נשארו אחר כן על האש בשבת עד שייצלו הרבה - מותר, מפני שהן כמצטמק ורע לו, שאם יחתה יחרוך אותן, שעל גוף האש הן. ומפני זה מניחין המוגמר תחת הכלים עם חשיכה, שאם חתה בגחלים ישרוף המוגמר ויעשן הכלים:

יז.

הא למדת שכל דבר שאנו אוסרין בענין זה אינו אסור משום שהוא נעשה בשבת, אלא גזירה שמא יחתה בגחלים. לפיכך אין נותנין צמר ליורה אלא אם כן היתה עקורה מעל האש, שמא יחתה בגחלים. והוא שיהיה פיה טוח בטיט, שמא יגיס בה משחשיכה:

יח.

אין נותנין את הפת בתנור עם חשיכה, ולא חררה על גבי הגחלים, אלא כדי שיקרמו פנים המדובקין בתנור או באש. ואם נשארו אחר כן עד שיגמור אפייתן - מותר, שאם יחתה יפסיד אותן. ואם נתן סמוך לחשיכה, וחשכה ועדיין לא קרמו פניה, אם במזיד - אסור לאכול מהן עד מוצאי שבת, וימתין בכדי שייעשו, ואם בשוגג - מותר לו לרדות ממנה מזון שלש סעודות של שבת. וכשהוא רודה - לא ירדה במרדה כדרך שהוא עושה בחול, אלא בסכין וכיוצא בה:

יט.

עושה אדם מדורה מכל דבר שירצה, בין על גבי קרקע בין על גבי מגורה,  
ומדליקה מבעוד יום ומשתמש לאורה או מתחמם כנגדה בשבת.  
וצריך שידליק רוב המדורה קודם שחשיכה, עד שתהא שלהבת עולה  
מאיליה קודם השבת.  
ואם לא הדליק רובה - אסור ליהנות בה בשבת, גזירה שמא יחתה בה ויניד  
העצים כדי שתעלה השלהבת.  
ואם הדליק עץ יחידי - צריך להדליק רוב עביו ורוב הקפו מבעוד יום:

כ.

במה דברים אמורים, בגבולין, אבל במקדש מאחיזין את האור בעצים  
במדורת בית המוקד עם חשיכה, ואין חוששין שמא יחתה, שהכהנים זריזין  
הן:

כא.

היתה מדורה של קנים או של גרעינין, אינו צריך להדליק הרוב, אלא כיון  
שהתחיל בה האש קודם השבת, מותר להשתמש בה, מפני שהאש נתלית  
בה במהרה ואינו צריך לחתות.  
לפיכך אם אגד הקנים, או הניח הגרעינין בחותלות - הרי הן כעצים, וצריך  
שתעלה בהן שלהבת מאיליה קודם השבת:

מדורה של זפת או של גפרית או של רבב או של קירה או של קש או של  
גבבה - אינו צריך להדליק רובה קודם השבת, מפני שהאש מדלקת אותן  
במהרה: